

Cuprins

Moartea creativității	5
Benno, sălbaticul din Borneo	17
Reflecții asupra scrisului	23
Înțelepciunea inimii	35
Raimu	52
Ochiul cosmologic	68
Filozoful care filozofează	76
Colectivul absolut	83
Pânțelele enorm	99
Veteranul alcoolic cu țeasta ca o scândură de spălat rufe	108
Mademoiselle Claude	146
Omagiu lui Blaise Cendrars	157
În viitor	165
Ochiul Parisului	178
Foame uterină	191
Seraphita	196
Balzac și dublul său	212

Colecția BIBLIOTECA POLIROM este coordonată
de Bogdan-Alexandru Stănescu.

Henry Miller, *The Wisdom of the Heart*

Originally published under the title THE WISDOM OF THE HEART
Copyright © 1941 by Henry Miller. The Estate of Henry Miller.
All rights reserved

© 2012 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scannarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: Auguste Rodin (1840-1917), *Gânditorul*, 1881

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

MILLER, HENRY

Înțelepciunea inimii / Henry Miller; trad. din lb. eng. de Viorica Boitor. – Iași : Polirom, 2012

ISBN 978-973-46-2584-0

I. Boitor, Viorica (trad.)

821.111(73)-31=135.1

Printed in Romania

Henry
MILLER

*Înțelepciunea
inimii*

Traducere din limba engleză și note
de Viorica Boitor

POLIROM
2012

Veteranul alcoolic cu țeasta ca o scândură de spălat rufe

Nu de mult am văzut în Tulsa un scurtmetraj intitulat „Cel mai fericit om de pe pământ“. Era în stilul lui O. Henry, dar cu implicații devastatoare. Cum e cu puțință ca un film ca ăsta să fie difuzat în inima câmpurilor petrolifere e mai presus de înțelegerea mea. În orice caz, mi-a amintit de un personaj real pe care l-am întâlnit cu câteva săptămâni mai înainte la New Orleans. Și el încerca să susțină că ar fi cel mai fericit dintre muritori.

Era pe la miezul nopții și mă întorceam împreună cu prietenul meu Rattner la hotel după o talpă prin Cartierul Francez. Pe când treceam pe lângă St. Charles Hotel, un bărbat fără pălărie și pardesiu ne-a ajuns din urmă și s-a apucat să ne spună că tocmai și-a pierdut ochelarii de vedere la bar.

— E groaznic să nu ai ochelari, a spus el, mai ales când taman te refaci după o criză. Vă invidiez, băieți. Un nătărău beat s-a ciocnit de mine, mi-a dat ochelarii pe jos și a călcat pe ei. Tocmai am trimis o telegramă oftalmologului meu din Denver – bănuiesc că va trebui să aștept câteva zile până or să-mi sosească. Acum îmi revin după o beție strașnică: o fi ținut o săptămână sau mai mult, habar n-am ce zi e sau ce s-a întâmplat în lume de când m-am pus pe șprițuit. Am ieșit doar să iau o gură de aer curat – și ceva de mâncare. Nu mănânc niciodată la beție – alcoolul mă ține pe linia de plutire.

Nu-i nimic de făcut în privința asta, firește, sunt un alcoolic diagnosticat. Incurabil. Știu totul pe tema asta – am studiat medicina înainte să mă apuc de drept. Am încercat toate remediile, am citit toate teoriile... Stați să vă arăt... – scoate din buzunarul de la piept un teanc de hârtii împreună cu un portofel doldora de bani pe care îl scăpă pe jos – ...uitați-vă la asta, iată un articol scris chiar de mine. Nostim, nu? Tocmai a fost publicat în... (ne-a menționat o publicație foarte cunoscută, cu un tiraj imens).

M-am aplecat să ridic portofelul și cărțile de vizită care se împrăștiaseră peste tot și căzuseră în rigolă. Ținea teancul de scrisori și documente cu o mână și gesticula elocvent cu cealaltă. Părea să nu-i pese câtuși de puțin că și-ar putea pierde vreo hârtie sau portofelul. Bătea câmpii despre ignoranța și prostia medicilor. Nu erau decât o clică de șarlatani, niște teroriști, cu intenții criminale. Și așa mai departe.

Era frig, ploua și noi, care eram înfășurați în pardesiuri, îl îndemnam să mergem mai departe.

— Ei, stați liniștiți, ne spune el, cu un zâmbet prietenos, nu răcesc niciodată. Trebuie să-mi fi lăsat pălăria și paltonul la bar. Aerul e grozav.

Și-a deschis sacoul larg parcă pentru a lăsa vântul hain, pătrunzător, al nopții să i se strecoare prin cămașa subțire. Apoi și-a trecut degetele prin părul blond, bogat, ondulat și și-a șters colțurile gurii cu o batistă soioasă. Era un bărbat bine făcut, cu chip aspru, un om care, evident, avusese parte de-o viață în aer liber. Trăsătura lui cea mai distinctivă era zâmbetul – cel mai cald, sincer, măgulitor zâmbet pe care l-am văzut vreodată pe chipul vreunui om. Gesturile îi erau repezite și tremurătoare, ceea ce era cât se poate de firesc, ținând cont de starea nervilor lui. Era tot numai elan și energie, ca un om căruia tocmai i se făcuse o injecție. Vorbea bine, extrem de bine, de parcă ar fi putut fi și ziarist, nu doar doctor

și avocat. Și, în mod clar, nu încerca să ți se bage pe sub piele.

După ce-am mers cale de vreun cvartal și jumătate, s-a oprit în fața unei bodegi și ne-a invitat să intrăm cu el și să luăm ceva de mâncare sau băut. I-am zis că suntem în drum spre casă, că eram obosiți și dornici să ne culcăm.

— Ei hai, doar câteva minute, insistă el. Nu iau decât o masă frugală.

Am încercat din nou să ne scuzăm, dar el a stăruit, ne-a luat de braț și ne-a condus spre intrarea în bodegă. Am repetat că mă duc acasă, dar i-am sugerat lui Rattner că poate să rămână dacă vrea. Am încercat să-mi desprind brațul din strânsoarea lui.

— Uite ce e, spune el făcând dintr-odată o mutră gravă, trebuie să-mi faceți favoarea asta. Trebuie să stau de vorbă cu voi. Aș putea să fac un gest disperat dacă mă refuzați. Apelez la bunătatea voastră – n-o să refuzați să-i acordați unui om puțin timp, nu-i așa, când știți cât de mult ar însemna asta pentru el?

Auzind asta, firește, am capitulat fără nici un cuvânt. „Am băgat-o pe mânecă“, mi-am zis, simțindu-mă un pic dezgustat că m-am lăsat păcălit de un bețivan sentimental.

— Voi ce doriți? ne întreabă el, comandându-și un platon cu șuncă și fasole, peste care a turnat din abundență ketchup și sos iute, încă înainte să și-l aducă la masă.

Când să plece de la tejghea, se întoarce spre ospătar și îi spune să-i pregătească o altă farfurie cu șuncă și fasole.

— Pot să mănânc trei-patru farfurii la rând când încep să mă trezesc ne explică el.

Pentru noi comandaserăm niște cafele. Rattner era pe cale să ia nota de plată când noul nostru prieten s-a întins după ea și și-a îndesat-o în buzunar.

— Fac cinste, ne-a anunțat, doar eu v-am invitat aici.

Am încercat să protestăm, dar ne-a redus la tăcere mărturisindu-ne, între două îmbucături uriașe înghițite

cu cafea tare, că banii n-au fost niciodată o problemă pentru el.

— Nu știu câți bani am la mine acum, continuă el. În orice caz, destul cât să plătesc nota. Ieri i-am dat mașina unui dealer, să mi-o vândă. Am venit aici cu mașina din Idaho, împreună cu niște amici avocați puși pe cheful. Am fost în barou odinioară – și menționează câteva state vestice în care lucrase. Pot să mă întorc cu trenul gratis, a adăugat, am permis. Într-o altă viață am fost și eu cineva...

Apoi s-a întrerupt pentru a se duce la tehghea după o altă porție. Când s-a așezat din nou, în timp ce stropea din belșug fasolea cu ketchup și sos iute, și-a băgat mâna stângă în buzunarul de la piept și a scos pe masă tot ce avea în buzunar.

— Tu ești artist, nu-i așa? l-a întrebat pe Rattner. Iar tu ești scriitor, bag de seamă, a continuat, uitându-se la mine. Nu-i nevoie să-mi spunei, v-am citit pe amândoi imediat.

Răscolea prin hârtii în timp ce vorbea, înfulecând cu lăcomie și părând să caute niște articole scrise de el, pe care voia să ni le arate.

— Mai scriu și eu din când în când, a zis, ori de câte ori am nevoie de niște bani în plus. Vedeți, de-ndată ce primesc indemnizația, o țin într-un chef. Și când se termină cheful, mă așez și scriu niște aiureli pentru... – și menționează niște reviste importante, din acelea de tiraj mare. Pot oricând să scot câteva sute de dolari, dacă vreau. Nu-i mare lucru. Nu zic că-i literatură, firește. Dar cine vrea literatură? Unde mama naibii e povestea aia pe care am scris-o despre un psihopat... voiam să vă arăt că știu despre ce vorbesc. Vedeți voi...

S-a oprit brusc și ne-a zâmbit strâmb, contorsionându-și fața, de parcă n-ar fi avut nici un sens să încerce să explice în cuvinte. Avea în mână o furculiță plină de fasole pe care dădea s-o bage în gură. A scăpat furculița ca un robot, boabele de fasole împrăștiindu-se peste scrisorile și documentele lui soioase, apoi s-a aplecat peste masă

și m-a speriat apucându-mi brațul, ca să-mi așeze mâna pe capul lui și să și-l frece zdravăn.

— Simți? mă întreabă el, cu o licărire ciudată în ochi. Sunt ca o scândură de spălat rufe, nu?

Mi-am tras mâna cât de repede am putut. Senzația pe care mi-a dat-o carcasa aia de creier mă înfiora.

— Asta-i doar o chestie, a spus el, după care și-a suflecat mâneca și ne-a arătat o rană neregulată care ținea de la încheietură până la cot.

Apoi și-a suflecat un crac al pantalonilor. Alte răni oribile. Și, în caz că asta nu ne-ar fi fost de ajuns, s-a ridicat iute, și-a dat jos sacoul și, ca și cum n-am fi fost decât noi trei în local, și-a deschis cămașa să ne arate niște cicatrici și mai urâte. În timp ce își pune haina la loc pe el, s-a uitat cu îndrăzneală în jur și cu glas clar, răsunător, a început să cânte pe-un ton de amară batjocură „America, te iubesc!”. Doar primul vers. Apoi s-a așezat la fel de brusc precum se sculase și s-a apucat liniștit să-și termine șunca și fasolea. Credeam că lumea o să se agite, dar nu, oamenii au continuat să mănânce și să discute ca și până atunci, doar că de-acum ajunserăm în centrul atenției. Omul de la casă părea destul de neliniștit și total nehotărât, neștiind ce să facă. M-am întrebat ce-o să mai urmeze.

Aproape că mă așteptam ca prietenul nostru să ridice vocea și să înceapă o scenă melodramatică. Totuși, în afară de faptul că devenise mai exaltat și mai volubil, purtarea sa nu era cu mult diferită de cea de mai devreme. Tonul i se schimbase oarecum. Vorbea acum cu fraze smucite, presărate cu înjurăturile cele mai strigătoare la cer și acompaniate de grimase care te băgau în sperieți. Demonul din el părea să iasă la suprafață. Sau, mai curând, ființa mutilată, care fusese rănită și umilită într-o măsură mai mare decât putea îndura un om.

— *Domnul* Roosevelt! a spus el, pe un ton plin de batjocură și dispreț. Tocmai îl ascultam la radio. Să intrăm

în formă și să luptăm încă o dată în bătăliile Angliei. Poftim? Recrutare. *Nu fraierul ăsta!*, exclamă el, smucindu-și degetul violent îndărăt. Decorat de trei ori pe câmpul de luptă. Argonne... Chateau Thierry... Somme... comoție cerebrală... paisprezece luni într-un spital la marginea Parisului... zece luni de partea asta a oceanului. Ne transformă în criminali și apoi ne imploră să ne așezăm liniștiți la casele noastre și să muncim din nou... Stați așa, vreau să vă citesc un poem pe care l-am scris despre Führerul nostru acum câteva seri.

Pescuiește o foaie din teancul împrăștiat pe masă. Se ridică să-și umple ceașca cu cafea și, stând în picioare cu ceașca în mână, sorbind din ea, începe să citească cu voce tare un poem insultător, scabros, despre președinte. Desigur, mi-am zis, acum cineva o să se simtă ofensat și o să se iște o bătaie. M-am uitat la Rattner, care credea în Roosevelt, care călătorise o mie de kilometri ca să-l poată vota la ultimele alegeri. Probabil credea că n-are nici un sens să polemizeze cu un om care, evident, fusese traumatizat de război. Totuși, nu m-am putut abține să nu mă gândesc că situația era, în cel mai bun caz, puțin neobișnuită. Mi-a venit în minte o frază pe care am auzit-o în Georgia. A fost culeasă de pe buzele unei femei care tocmai fusese să vadă „Lincoln în Illinois”¹. „Care-i ideea? Vor să facă un *e-rou* din Lincoln ăla?” Da, era o atmosferă specifică perioadei dinaintea Războiului Civil. Era un președinte reales prin vot popular masiv și, totuși, numele lui era o anatemă pentru milioane de cetățeni. Poate un alt Woodrow Wilson²? Prietenul nostru nu i-ar fi acordat nici măcar acest calificativ. Se așezase din nou și cu un glas destul de moderat a început să-și râdă de politicieni,

1. Piesă a dramaturgului Robert Sherwood (1938).

2. Thomas Woodrow Wilson (1856-1924) a fost cel de-al douăzeci și optulea președinte al Statelor Unite ale Americii între anii 1913 și 1921.